

Mavzu: To`g`ri chiziq

Bu topshiriq to„g„ri chiziq kesmasini to„la tahlil qilishga, ya“ni kesmaning haqiqiy uzunligini topish va shu to„g„ri chiziq kesmasini proyeksiyalar tekisliklari bilan hosil qilgan burchaklarini topishga qaratilgan bo„lib, talaba berilgan ikkita masalani yechishi zarur. Har bir talaba o„z variantini 2 jadvallardan oladi. Topshiriqning grafik ishlar namunalari 2 shaklda keltirilgan.

GRAFIK ISHLAR SHARTLARI QUYIDAGICHADIR:

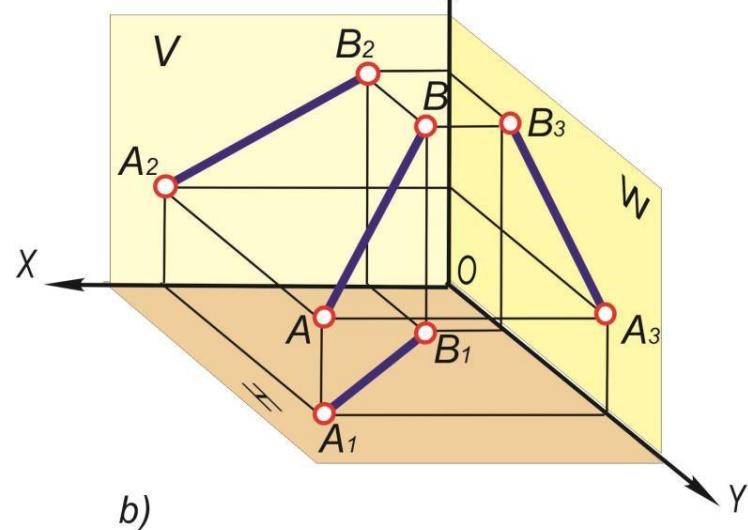
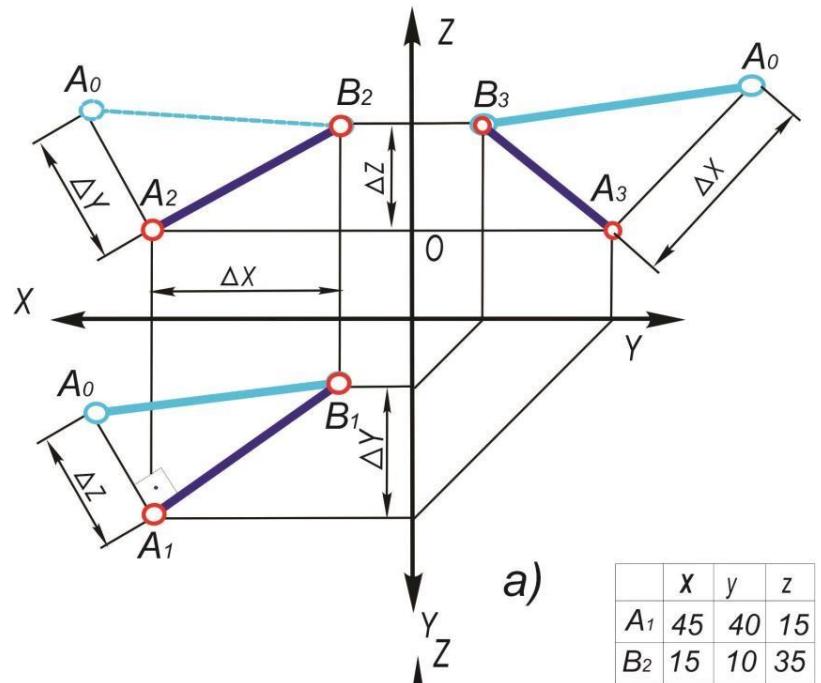
1. AB kesmaning berilgan koordinatalari bo„yicha uning uchta proyeksiyasi, to`g`ri chiziqning haqiqiy kattaligi va yaqqol tasviri yasalsin.
2. LM kesmaning berilgan ikki proyeksiyasiga asosan uning yetishmovchi proyeksiyasi va izlarini topib, qaysi chorakdan o`tishi aniqlansin va yaqqol tasviri bajarilsin. Topshiriq variantlari 3-jadvaldan olinadi. Topshiriq namunasi 3 shaklda keltirilgan

Grafik ishlarini bajarishga doir ko'rsatmalar

Berilgan nuqtaning koordinatalarini tahlil qilinib, ular qaysi oktantlarda joylashganligini aniqlanadi, bu koordinatalar ishoralari, ya''ni (+) yoki (-) orqali bajariladi. Aniqlangan oktantlarning yaqqol tasvirlari chizilib, koordinata o,,qlariga mos ravishda (2-shakl, a) koordinata markazidan biror o,,lcham birligi asosida A_x – nuqtaning absissasi, A_y – nuqtaning ordinatasi va A_z – nuqtaning applikatasi o,,lchab qo,,yiladi. Topilgan A_x , A_y va A_z nuqtalardan koordinata o,,qlariga parallel bog,,lovchi chiziqlar chizilib, A nuqtaning A_1 , A_2 va A_3 proyeksiyalari hosil qilinadi. Bu nuqtalardan proyeksiyalar tekisliklariga perpendikular chiziqlar (proyeksiyalovchi nurlar) o,,tkazilib, A nuqtaning fazoviy holati topiladi. Ikkinci B nuqtaning holati ham shunday topiladi va bu nuqtaning bir nomli proyeksiyalari o,,zaro birlashtirilib, AB kesmaning

gorizontal A_1B_1 , frontal A_2B_2 va profil A_3B_3 proyeksiyalari hosil qilinadi.

Kesmaning haqiqiy kattaligini topish uchun to,,g,,ri burchakli uchburchak qurish usulidan foydalaniladi. Buning uchun (2-shakl, b), masalan, kesmaning A_1B_1 gorizontal proyeksiyasining A_1 nuqtasidan unga tik to,,g,,ri chiziq o,,tkazamiz, bu to,,g,,ri burchakli uchburchakning ikkinchi katetning yo,,nalishi bo,,lib (katetlardan biri sifatida kesmaning proyeksiyasi olinadi) uning qiymati $\square Z=OB_z-OA_z$, ya''ni kesma uchlarini gorizontal proyeksiyalar tekisligidan uzoqliklar ayirmasi olinadi va A_0 nuqta belgilanadi. Topilgan A_0 nuqtani kesmaning ikkinchi uchi B_1 bilan birlashtirilib to,,g,,ri burchakli uchburchakning A_0B_1 gipotenuzasi yasaladi. Bu gipotenuza AB kesmaning haqiqiy kattaligi bo,,ladi. Kesmaning proyeksiyasi A_1B_1 bilan uning haqiqiy kattaligi orasidagi \square burchak shu kesmani gorizontal proyeksiyalar tekisligi bilan hosil qilgan burchagidir. Qolgan proyeksiyalar tekisliklari bilan hosil qilgan \square hamda \square burchaklarni topish (2-shakl, a) dan ko,,rinib turibdi.

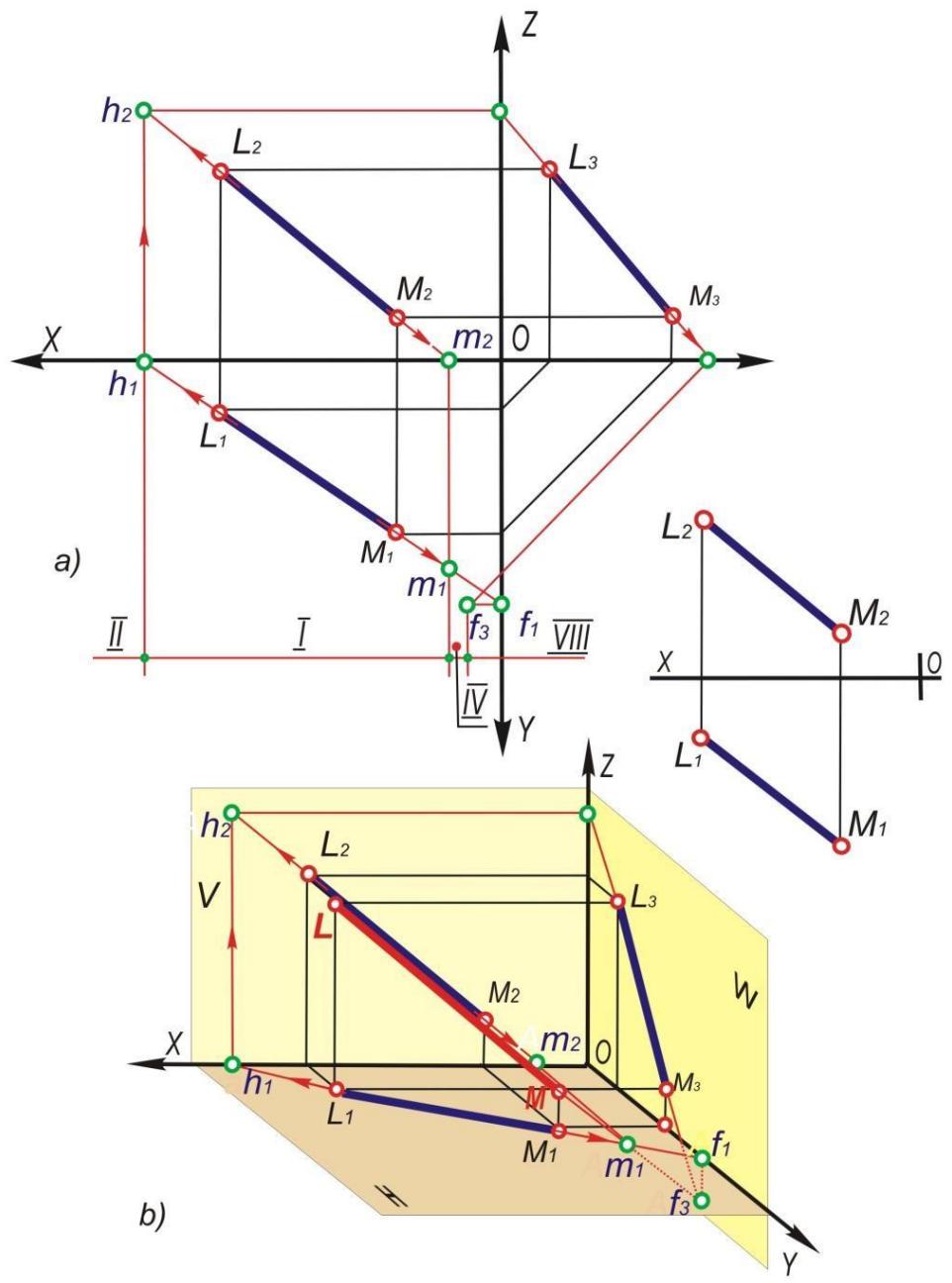
2-shakl.

To`g`ri chiziqning haqiqiy kattaligini topish

Top-q № 2

Chizdi	Qabulova M	Imzo	17.09.19	Texnika	Variant № 12
Tekshirdi	Tag`anov R		17.09.19	191 QXALTE	M1:1

variant	nuqta	koor-lar			variant	nuqta	koor-lar			variant	nuqta	koor-lar		
		X	Y	Z			X	Y	Z			X	Y	Z
1	A	75	25	5	10	A	60	65	30	19	A	65	20	55
	B	35	65	55		B	45	10	60		B	20	5	5
2	A	80	10	20	11	A	60	65	20	20	A	80	0	40
	B	45	70	0		B	45	20	50		B	0	20	70
3	A	60	30	65	12	A	65	20	0	21	A	65	20	10
	B	45	60	10		B	40	5	55		B	10	0	20
4	A	60	20	65	13	A	70	0	60	22	A	70	45	60
	B	45	50	20		B	45	50	10		B	40	55	0
5	A	65	0	20	14	A	65	10	20	23	A	60	10	60
	B	10	55	5		B	10	20	0		B	45	55	15
6	A	70	60	0	15	A	70	60	45	24	A	65	0	15
	B	45	10	50		B	40	0	55		B	40	55	0
7	A	70	10	20	16	A	60	60	10	25	A	75	25	0
	B	50	45	50		B	45	15	55		B	30	50	5
8	A	75	5	25	17	A	65	15	0	26	A	65	55	20
	B	35	55	65		B	40	0	55		B	25	5	5
9	A	80	20	10	18	A	75	25	0	27	A	80	40	0
	B	45	0	70		B	30	5	50		B	0	70	20

To`g`ri chiziqning izlarini topish

Topshiriq № 3

Chizdi	Qabulova M	Imzo	24.09.19	Texnika	Variant № 12
Tekshirdi	Tag`anov R		24.09.19	191 QXALTE	M 1:1

